

ELEKTROSTATIKA

1. Vakuumda bir-biridan $r=1$ m masofada bo'lgan ikkita $q_1=1$ Kl va $q_2=1$ Kl nuqtaviy zaryadlarning o'zaro ta'sir kuchi aniqlansin.

$$(F=9GN)$$

2. Proton bilan elektron orasidagi tortishish kuchi topilsin. Oralaridagi masofa $r=0.5 \cdot 10^{-8}$ sm deb hisoblansin.

$$(F=9.23 \cdot 10^{-8}N)$$

3. Ikkita protonning Nyuton tortishish kuchi ularning Kulon itarish kuchidan necha marta kichik? Protonning zaryadi son jihatdan elektron zaryadiga teng, qarama-qarshi ishorada.

$$\left(\frac{F_k}{F_H} = 1.25 \cdot 10^{36} \text{ marta}\right)$$

4. Bir-biridan $r=3$ sm masofada turgan har birining zaryadi $q=10$ nKl dan bo'lgan ikki nuqtaviy zaryad qanday kuch bilan o'zaro ta'sirlashadi.

$$(F=1mN)$$

5. Ikkita bir xil sharcha bir-biridan $r=10$ sm masofada turibdi. Ular bir xil miqdorda manfiy zaryadga ega bo'lib, $F=0.23$ mN kuch bilan o'zaro ta'sirlashadi. Har qaysi sharchadagi ortiqcha elektronlar sonini toping.

$$(n=10^{11} \text{ ta})$$

6. Natriy atomini bombardimon qilayotgan proton uning yadrosiga $r=6 \cdot 10^{-12}$ sm gacha yaqin keldi deb hisoblab, proton bilan natriy yadrosining elektrostatik itarishish kuchi topilsin. Natriy yadrosining zaryadi proton zaryadidan 11 marta ko'p.

$$(F=0,7N)$$

7. Ikkita $q_1=8 \cdot 10^{-9}$ Kl va $q_2=-6 \cdot 10^{-9}$ Kl nuqtaviy zaryad o'rtasida yotgan nuqtadagi elektr maydon kuchlanganligi topilsin. Zaryadlar oralig'i $r=10$ sm $\epsilon=1$.

$$(E=5.04 \cdot 10^4 \text{ V/m})$$

8. Bir valentli zaryadi elektron zaryadiga teng bo'lgan iondan $r=2\cdot 10^{-8}$ sm uzoqlikdagi elektr maydonining kuchlanganligi E aniqlansin.

$$(E=3.6\cdot 10^{10} \text{ V/m})$$

9. Bir xil ishorada zaryadlangan va bir xil $\sigma=3\cdot 10^{-8}$ Kl/sm² sirt zichlikka ega bo'lgan ikkita cheksiz tekislik (yuz birligida) qanday F kuch bilan itarishadi?

$$(F/s=5.1\cdot 10^2 \text{ N/m}^2)$$

10. Zaryadlari $q_1=6.66\cdot 10^{-9}$ Kl va $q_2=13.33\cdot 10^{-9}$ Kl bo'lgan ikkita sharcha bir-biridan $r_1=40$ sm uzoqlikda turibdi. Ularni bir-biriga $r_2=25$ sm gacha yaqinlashtirish uchun qancha ish bajarish kerak.

$$(A=1.2\cdot 10^{-6} \text{ J})$$

11. Cheksizlikdagi $q=2\cdot 10^{-9}$ Kl ga teng nuqtaviy zaryadni zaryadning sirt zichligi $\sigma=10^{-9}$ Kl/sm² bo'lgan $R=1$ sm radiusli shar sirtidan $\ell=1$ sm uzoqlikdagi nuqtaga keltirishida qanday ish bajariladi?

$$(A=1.13\cdot 10^{-4} \text{ J})$$

12. Yer sharining radiusi $R=6400$ km deb olinib, uning elektr sig'imi topilsin. Yer shariga $q=1$ Kl zaryad miqdori berilsa uning potentsiali qanchaga o'zgaradi?

$$(S=7.1\cdot 10^{-4} \text{ F}, \Delta U=1400 \text{ V})$$

13. $\varphi=792$ V potentsialgacha zaryadlangan sharga zaryadning sirt zichligi $\sigma=3,33\cdot 10^{-7}$ Kl/m². Sharchaning radiusi topilsin.

$$(r=2.1\cdot 10^{-2} \text{ m})$$

14. Har bir qoplamasining yuzi $s=1$ m² bo'lgan yassi (havo) kondensator plastinkalarining oralig'i $d=1.5$ mm. Shu kondensatorning sig'imi topilsin.

ELEKTR MAYDONIDA O'TKAZGICHLAR

15. $q=20$ nKl bo'lgan zaryad potentsiali $\varphi_1=700$ V bo'lgan nuqtadan potentsiali $\varphi_2=200$ V bo'lgan nuqtaga ko'chganda maydon qancha A ish bajaradi.

$$(A=10 \text{ mJ})$$

16. Elektr maydon ta'siri ostida elektron tezligi $\mathcal{G}_1=10^6$ m/s dan $\mathcal{G}_2=30\cdot 10^6$ m/s gacha oshirildi. Ko'chishning boshlang'ich va oxirgi nuqtalari orasidagi potentsiallar farqini toping.

$$(\varphi_1 - \varphi_2 = -2,3 \text{ kV})$$

17. Yassi kondensator plastinkalarining yuzi teng $S=100 \text{ sm}^2$ va ularning oralig'i $d=5\text{mm}$. Kondensator razryadlanganda $A=4,19 \cdot 10^{-3}\text{J}$ issiqlik ajralib chiqqan bo'lsa, potentsiallar ayirmasi ($\varphi_1 - \varphi_2$) aniqlansin.

$$(\varphi_1 - \varphi_2 = 21,7\text{kV})$$

18. $S=20 \text{ mkF}$ sig'imli kondensator $U=100 \text{ V}$ potentsialgacha zaryadlangan. Kondensator energiyasi topilsin.

$$(W=0.1\text{J})$$

19. $q_1=25 \text{ nKl}$ va $q_2=-4\text{mKl}$ li zaryadlar orasidagi masofa $r_1=10 \text{ sm}$ dan $r_2=20 \text{ sm}$ gacha o'zgarganda shu zaryadning o'zaro ta'siri potentsial energiyasi qanchaga o'zgaradi.

$$(\Delta W = 4.5\text{mkJ}) \text{ ga ortadi}$$

20. Bir-biridan $d=10\text{sm}$ masofada turgan ikkita $q_1=100\text{nKl}$ va $q_2=10\text{nKl}$ nuqtaviy zaryadlar tizimining potentsial energiyasi W_p hisoblansin.

$$(W_p=90\text{mkJ})$$

21. $S_1=3\text{mkF}$ va $S_2=6\text{mkF}$ sig'imli kondensatorlar o'zaro ulangan va $U_e=120\text{V}$ EYuK li batareyaga birlashtirilgan. Agar kondensatorlar 1) parallel; 2) ketma-ket ulangan bo'lsa, kondensatorlardagi q_1 va q_2 zaryadlar va ularning qoplamalari orasidagi φ_1 va φ_2 potentsiallar farqi aniqlansin.

$$[1) q_1=360\text{mkKl}, q_2=720\text{mkK}, \varphi =120\text{V}; 2) q_1=240\text{mk Kl}; \varphi_1=80\text{V}, \\ \varphi_2=40\text{V}]$$

22. Uchta bir xil yassi kondensator ketma-ket ulangan. Bu kondensator batareyasining elektr sig'imi $C=89\text{pF}$. Har bir qoplamaning yuzasi $S=100\text{cm}^2$. Dielektrik-shisha, uning qalinligi d aniqlansin.

$$(d=2,32 \text{ mm})$$

23. Agar qoplamalari orasidagi potentsiallar farqi $U=15 \text{ kV}$, masofasi $d=1\text{mm}$, dielektrik slyuda va har bir qoplamaning yuzasi $S=300 \text{ sm}^2$ dan bo'lsa, yassi kondensator razryadlanishida qancha miqdordagi issiqlik Q ajraladi?

$$(Q=0.209 \text{ J})$$

24. Havo kondensatori qoplamalari orasidagi tortishish kuchi $F=50\text{mN}$. Har bir qoplamaning yuzasi $S=200\text{ sm}^2$. Kondensator maydoni energiyasining zichligi w topilsin.

$$(w = \frac{W}{V} = 2.5\text{Jc} / \text{M}^3)$$

25. $R=4\text{ sm}$ radiusli $\varphi =500\text{V}$ potensialgacha zaryadlangan yakkalangan sferaning energiyasi W topilsin.

$$(W=0.55\text{ mkJ})$$

O'ZGARMAS ELEKTR TOKI

26. Sig'imi $S=100\text{ mkF}$ bo'lgan kondensator $t=0,5\text{ s}$ vaqt ichida $U = 500\text{ B}$ gacha zaryadlandi. Zaryad tok kuchining o'rtacha qiymatini toping.

$$(I_{o'rt}=0,1\text{A})$$

27. $U = 12\text{ mB}$ kuchlanish berilgan uzunligi $\ell = 10\text{ m}$ va kesimi $S=2\text{ mm}^2$ bo'lgan po'lat simdagi tok kuchini toping.

$$(I=20\text{mA})$$

28. Agar mis simning qarshiligi $R=10,8\text{Om}$, massasi $m=3,41\text{ kg}$ bo'lsa, uning ko'ndalang kesim yuzi S va uzunligi ℓ topilsin. Misning solishtirma qarshiligi $\rho=1,7 \cdot 10^{-8}\text{Om} \cdot \text{m}$, zichligi $d=8,9 \cdot 10^3\text{kg/m}^3$.

$$(\ell = 500\text{m}; S=0,75\text{mm}^2)$$

29. Qarshiligi $R_1=40\text{ Om}$ bo'lgan pech yasash uchun, radiusi $R_2 = 2,5\text{ Om}$ li chinni silindrga diametri $d=1\text{mm}$ li nixrom simdan necha o'ram o'rash kerak?

$$(N=200\text{ o'ram})$$

30. Diametri $d=1\text{sm}$, og'iriligi $R=1\text{kg}=9,8\text{N}$ bo'lgan temir sterjenning qarshiligi topilsin.

$$(R=0,0018\text{ Om})$$

31. Mis simli g'altak cho'lg'amining qarshiligi 14°S da $R_1=10\text{ Om}$ ga teng. Tokka ulangandan keyin cho'lg'amning qarshiligi $R_2=12,2\text{ Om}$ ga teng bo'lib qoldi.

32. Cho'lg'am qancha temperaturagacha qiziydi? Mis qarshiligining temperatura koeffitsienti $\alpha=4,15 \cdot 10^{-3} \text{ grad}^{-1}$ ga teng.

($t=70 \text{ }^{\circ}\text{C}$ temperaturagacha)

33. Elektr yurituvchi kuchi $\mathcal{E}=2\text{V}$ bo'lgan elementning ichki qarshiligi $r=0,5 \text{ Om}$. Zanjirdagi tok kuchi $I=0,25 \text{ A}$ bo'lganda element ichidagi potensialning tushishi va zanjirning tashqi qarshiligi topilsin.

($U=0,125\text{V}$; $R=7,5 \text{ Om}$)

34. EYuK $\mathcal{E}=6\text{V}$ ga teng bo'lgan element maksimal $I=3\text{A}$ tok beradi. Tashqi qarshilikda $t=1\text{min}$ da ajralib chiqqan eng ko'p issiqlik miqdori Q topilsin.

($Q=1,08 \text{ kJ}$)

35. EYuK $\mathcal{E}$ va ichki qarshiligi r bo'lgan element tashqi qarshilik R ga ulangan. Tashqi zanjirdagi eng ko'p quvvat $N=9 \text{ Vt}$ ga teng. Bu holda zanjirdan o'tayotgan tok kuchi $I=3\text{A}$ ga teng. $\mathcal{E}$ va r ning qiymati topilsin.

($\mathcal{E}=6\text{V}$; $r=1 \text{ Om}$)

36. Agar sim $U=6\text{V}$ kuchlanish ostida turgan bo'lsa, uzunligi $\ell=10 \text{ m}$ bo'lgan temir o'tkazgichdagi tok zichligi j aniqlansin.

($j=6,1\text{M/m}^2$)

37. Shuntlangan ampermetr $I=10\text{A}$ gacha tok kuchini o'lchaydi. Agar ampermetrning qarshiligi $R_a=0,02 \text{ Om}$ va Shuntning qarshiligi $R_{sh}=5 \text{ mOm}$ bo'lsa, bu ampermetr Shuntsiz qanday eng katta tok kuchini o'lchashi mumkin?

($I=2\text{A}$)

38. EYuK lari $\mathcal{E}_1=12\text{V}$, $\mathcal{E}_2=5\text{V}$, $\mathcal{E}_3=10\text{V}$ va $r=10 \text{ Om}$ bir xil ichki qarshiligi uchta batareya bir xil ismli qutblari bilan o'zaro ulangan. Tutashtiruvchi simlarning qarshiliklari juda kichik. Har bir batareyadan oqayotgan tok kuchi I aniqlansin.

MAGNIT MAYDON

39. $I=1\text{A}$ tok o'tayotgan, radiusi $R=0,01\text{m}$ bo'lgan doiraviy sim o'rami markazidagi magnit maydonning kuchlanganligi topilsin.

($N=50\text{A/m}$)

40. Maydonning vakuumdagi magnit induksiyasi $B = 10 \text{ mT}$. Magnit maydonining kuchlanganligi N aniqlansin.

$$(N = 7,96 \text{ kA/m})$$

41. Radiusi $r = 16 \text{ sm}$ bo'lgan g'altak cho'lg'amidan $I = 5 \text{ A}$ tok oqadi. Agar g'altak markazidagi magnit maydonining kuchlanganligi $N = 800 \text{ A/m}$ bo'lsa, g'altakdagi o'ram soni N qancha?

$$(N = 51 \text{ ta})$$

42. Uzun to'g'ri g'altak o'ramlari bir-biriga zich jipslashib turadigan qilib, diametri $d = 0,5 \text{ mm}$ li o'ralgan simdan o'tayotgan tok kuchi $I = 4 \text{ A}$ bo'lganda g'altak ichidagi magnit maydon kuchlanganligi H qanday bo'ladi?

$$(H = 8 \text{ kA/m})$$

43. Ikkita cheksiz uzun to'g'ri parallel simlardan bir xil yo'nalishda $I_1 = 20 \text{ A}$ va $I_2 = 30 \text{ A}$ toklar oqmoqda. Simlar orasidagi masofa $d = 10 \text{ sm}$. Har ikkala simdan ham bir xil $r = 10 \text{ sm}$ uzoqlikda yotgan nuqtadagi magnit induksiya V hisoblansin.

$$\left(B = \frac{\mu_0}{2\pi r} \cdot \sqrt{I_1^2 + I_2^2 + I_1 I_2} = 87,2 \text{ mкTл} \right)$$

44. Doiraviy kontur o'qida kontur tekisligidan $r = 3 \text{ sm}$ naridagi magnit maydonning kuchlanganligi topilsin. Kontur radiusi $R = 4 \text{ Om}$ va konturdagi tok $I = 2 \text{ A}$.

$$(N = 12,7 \text{ A/m})$$

45. Cheksiz uzun o'tkazgich o'ziga urinma holda doiraviy sirtmoq hosil qiladi. O'tkazgich bo'ylab $I = 5 \text{ A}$ tok o'tmoqda. Sirtmoq markazida magnit maydoni kuchlanganligi $N = 41 \text{ A/m}$ bo'lganda sirtmoq radiusi qancha bo'ladi?

$$(R = 8 \cdot 10^{-2} \text{ m})$$

46. G'altakka o'ralgan sim diametri $d = 0,88 \text{ mm}$. O'ramlar bir-biriga zich joylashgan. G'altakni yetarli uzun deb hisoblab, tok kuchi $I = 1 \text{ A}$ bo'lganda g'altak ichidagi magnit maydonining kuchlanganligi N topilsin.

$$(N = 1250 \text{ A/m})$$

47. Induksiyasi $B = 0,05 \text{ Tl}$ bo'lgan magnit maydonida $\ell = 1 \text{ m}$ uzunlikdagi sterjen aylanmoqda. Aylanish o'qi sterjenning bir uchidan o'tgan bo'lib, u magnit

maydonining kuch chiziqlariga parallel. Sterjenning har bir aylanishida u bilan kesishuvchi magnit induksiyasining oqimi ϕ topilsin.

$$(\phi = 0,157 W\epsilon)$$

48. Magnit qutbining $I=100A$ tokli o'tkazgich atrofida ikki marta aylantirishida $A=1mJ$ ish bajarildi. Qutb hosil qilgan magnit oqimi ϕ topilsin.

$$(\phi = 5mk W\epsilon)$$

49. Temir o'zak $H=1kA/m$ kuchlanganlikli bir jinsli magnit maydonda turibdi. O'zakdagi magnit maydon induksiyasi B va temirning magnit singdiruvchanligi μ aniqlansin.

$$(B=1,29Tl; \mu=1,03 \cdot 10^3)$$

50. $U=300V$ potentsiallar ayirmasi bilan tezlashtirilgan elektron $r = 4$ mm uzoqlikdagi to'g'ri uzun simga parallel ravishda harakatlanadi. Simdan $I=5A$ tok o'tsa, elektronga qanday kuch ta'sir etadi.

ELEKTROMAGNIT INDUKSIYA

51. Induksiyasi $V=0,1Tl$, bo'lgan bir jinsli magnit maydonda $\ell = 10$ sm uzunlikdagi o'tkazgich maydonga tik yo'nalishda $v = 15m/s$ tezlik bilan harakat qiladi. O'tkazgichdagi induksiyalangan E.Yu.K. topilsin.

$$\left(\mathcal{E} = -\frac{d\Phi}{dt} = -\frac{d}{dt}(B\ell dx) = -B\ell v = -0,15V \right)$$

52. Diametri $d=10$ sm bo'lgan $n=500$ o'ramli g'altak magnit maydonida turibdi. Magnit maydonining induksiyasi $t=0,1s$ davomida $B_1=0$ dan $B_2=2W\epsilon/m^2$ gacha ko'payganda g'altakdagi induksiya EYuKning o'ratacha qiymati qancha bo'ladi?

$$(\mathcal{E}_{o'rt} = 78,5V)$$

53. $\ell = 1m$ uzunlikdagi gorizontaal sterjen, uning bir uchidan o'tgan o'q atrofida aylanayotir. Aylanish o'qi induksiyasi $B=5 \cdot 10^{-5}Tl$ bo'lgan magnit maydoni kuch chiziqlariga parallel. Sterjen sekundiga necha marta aylanganda uning uchlaridagi potentsiallar ayirmasi $U=1mV$ ga teng bo'ladi?

$$(n=6,4ayl/s \text{ bo'lganda})$$

54. Uzunligi $\ell = 20$ sm va ko'ndalang kesimining yuzi $S=30$ sm^2 bo'lgan g'altakka sim o'ralgan. G'altak $n=320$ o'ramga ega, undan $I=3A$ tok o'tadi.

G'altakdagi tok $t=0,001s$ davomida uzilsa, o'ramda o'rtacha qancha EYuK induksiyalanadi?

$$(\mathcal{E}_{o'rt}=0,018V)$$

55. G'altak cho'lg'ami ko'ndalang kesimi $S=1mm^2$ bo'lgan Nta sim o'ramidan iborat. G'altakning uzunligi $\ell=25$ sm va uning qarshiligi $R=0,2$ Om. G'altakning induktivligi topilsin.

$$(L=5,5 \cdot 10^{-5}H)$$

56. Induktivligi $L=0,001H$ bo'lgan bir qavatli g'altakdagi sim cho'lg'amining o'ramlar soni qancha? G'altakning diametri $D=4$ sm, simning diametri $d=0,6$ mm, o'ramlar zich o'ralgan.

$$(N=380 \text{ o'ram})$$

57. Ikkita g'altak bitta umumiy o'zakka o'ralgan. Birinchi g'altakning induktivligi $L_1=0,2$ H, ikkinchisidiki esa $L_2=0,8$ H. Ikkinchi g'altakning qarshiligi $R=600$ Om. Birinchi g'altakdan o'tayotgan $I=0,3$ A tokni $t=0,001$ sekund davomida uzib qo'yilsa, ikkinchi g'altakda qancha tok induksiyalanadi?

[$L_1=\mu_0\mu n_1^2lS$; $L_2=\mu_0\mu n_2^2lS$. Umumiy o'zakka ega g'altaklarning o'zaro induksiyasi $L_{12}=\mu_0\mu n_1n_2lS$. L_1 va L_2 ni ko'paytirsak $L_1L_2=(\mu_0\mu lS)^2n_1^2n_2^2$ hosil bo'ladi, bundan $n_1n_2 = \frac{\sqrt{L_1L_2}}{\mu_0\mu lS}$; bu esa $L_{12} = \sqrt{L_1L_2}$ ekanligini ko'rsatadi. Unda

$\mathcal{E}_1 = -L_{12} \frac{dI}{dt}$ bo'lganligidan ikkinchi g'altakdagi tok kuchining o'rtacha qiymati

$$I_2 = \frac{L_2}{R} \cdot \frac{\Delta I}{\Delta t} = \frac{\sqrt{L_1L_2}}{R} \cdot \frac{\Delta I}{\Delta t} = 0,2 \text{ A.}]$$

58. Reostat yordamida g'altakdagi tok kuchi $t=1s$ da $\Delta I=0,1A$ dan bir tekis o'rtirilmoqda. G'altakning induktivligi $L=0,01H$. O'zinduksiya EYuKning o'rtacha qiymati $\langle \mathcal{E}_i \rangle$ topilsin.

$$(\langle \mathcal{E}_i \rangle = 1mV)$$

59. $L=4mH$ induktivlikni g'altakda $N=600$ ta o'ram bor. Agar cho'lg'amdan oqayotgan tok kuchi $I=12A$ bo'lsa, magnit oqimi F aniqlansin.

TEBRANISHLAR VA TO'LQINLAR

60. Amplitudasi $A=0,1\text{m}$, davri $T=4\text{ s}$ va boshlang'ich fazasi nolga teng bo'lgan garmonik tebranma harakat tenglamasini yozing.

$$(x=0,1\text{Sin}0,5\pi t\text{ m})$$

61. Garmonik tebranish amplitudasi $A=5\text{sm}$, davri $T=4\text{ s}$ ga teng. Tebranayotgan nuqtaning maksimal tezligi va uning maksimal tezlanishini toping.

$$(v_{\max}=7,85\cdot 10^{-2}\text{m/s}; a_{\max}=12,3\cdot 10^{-2}\text{m/s}^2)$$

62. Garmonik tebranishning boshlang'ich fazasi nolga teng. Nuqta muvozanat vaziyatidan $x_1=2,4\text{ sm}$ siljiganda nuqtaning tezligi $v_1=3\text{sm/s}$ bo'ladi, $x_2=2,8\text{ sm}$ siljiganda esa nuqtaning tezligi $v_2=2\text{sm/s}$ bo'ladi. Shu tebranishning amplitudasi va davri topilsin.

$$(A=3,1\cdot 10^{-2}\text{m}; T=4,1\text{s})$$

63. Garmonik tebranma harakat qilayotgan jismning to'la energiyasi $W=3\cdot 10^{-5}\text{J}$, jismga ta'sir etuvchi maksimal kuch $F=1,5\cdot 10^{-3}\text{N}$ ga teng. Tebranish davri $T=2\text{ s}$ va boshlang'ich faza $\varphi=60^\circ$ bo'lsa, bu jismning harakat tenglamasini yozing.

$$\left[x = 0,04\text{Sin}\left(\pi t + \frac{\pi}{3}\right)\text{m} \right]$$

64. Prujinaga $R=98,1\text{N}$ yuk osilgan. Prujina $F=9,8\text{ N}$ kuch ta'sirida $\Delta x=1,5\text{sm}$ cho'zilishi ma'lum bo'lsa, yukning vertikal tebranish davrini aniqlang.

$$(T=0,78\text{s})$$

65. Nuqta garmonik tebranmoqda. Nuqtaning eng katta siljishi $x_{\max}=10\text{sm}$, eng katta tezligi $v_{\max}=20\text{ sm/s}$ ga teng. Tebranishning doimo takrorlanib turuvchi sikl chastotasi ω va maksimal tezlanishi topilsin.

$$(\omega=2\text{s}^{-1}; a=40\text{sm/s}^2)$$

66. Ikkita kamerton bir vaqtda ovoz chiqarmoqda. Ularning tebranish chastotalari ν_1 va ν_2 mos ravishda 440 va $440,5\text{ H}$ nga teng. Tepkili tebranish davri T aniqlansin.

$$(T=2\text{s})$$

67. Moddiy nuqta bir vaqtning o'zida $x=A_1\cos\omega t$ va $u=A_2\cos 2\omega t$ tenglamalar bilan ifodalanuvchi ikkita o'zaro tik tebranishlarda ishtirok etadi, bunda $A_1=2\text{sm}$, $A_2=1\text{sm}$. Trayektoriya tenglamasi topilsin.

$$(u=-2(A_2/A_1)\cdot x^2+A_2; y=-\frac{1}{2}x^2+1)$$

68. Prujinaga osilgan $m=250\text{g}$ massali yuk $T=1\text{s}$ davr bilan tik yo'nalishda tebranadi. Prujinaning bikrligi K aniqlansin.

$$(K=9,87\text{N/m})$$

69. Agar qurilmaning xususiy tebranishlar davri $T=1\text{s}$ va tebranishning logariflik dekrementi $\lambda=0,628$ bo'lsa, so'nuvchi tebranishlarning davri T topilsin.

$$(T=1,005\text{s})$$

70. Tebranish tizimi $\nu=1000$ Hn chastotali so'nuvchi tebranishlarni bajarmoqda. Agar rezonans chastota $\nu_{\text{rez}}=998$ Hn bo'lsa, xususiy tebranishlar chastotasi ν_0 aniqlansin.

$$(\nu_0=1002\text{Hz})$$

71. $\nu_1=400\text{Hn}$ va $\nu_2=600\text{Hn}$ chastotalarda majburiy garmonik tebranishlar amplitudasi bir-biriga teng. Rezonans chastota ν_{rez} aniqlansin. So'nish hisobga olinmasin.

$$(\nu_{\text{rez}}=510\text{Hz})$$

72. $R=30\text{sm}$ radiusli bir jinsli disk uning silindrik sirtining tashkil etuvchilaridan biri orqali o'tuvchi gorizantal o'q atrofida tebranmoqda. Uning tebranish davri T qanday.

$$\left(T = 2\pi \sqrt{\frac{3R}{2g}} = 1,35\text{s} \right)$$

73. Sig'imi $S=2\text{mkF}$ bo'lganda $\nu=1000$ Hn tovush chastotasini olish uchun tebranish konturiga qanday induktivlik L ulash kerak?

$$(L=12,7\text{mH})$$

74. Tebranish konturi $S=2,22 \cdot 10^{-9} \text{F}$ sig'imli kondensator va $d=0,5 \text{mm}$ diametrli mis simdan o'ralgan g'altakdan iborat. G'altakning uzunligi $\ell=20 \text{sm}$. Tebranishning so'nish logarifmik dekrementi topilsin.

$$\left(\lambda = \frac{8\rho \sqrt{\frac{\pi}{c}}}{d^2 \sqrt{\mu_0 \mu}} = 0,018 \right)$$

75. Sig'imlari $S_1=0,2 \text{mkF}$ va $S_2=0,1 \text{mkF}$ ikki kondensator $U=220 \text{V}$ kuchlanishli $\nu=50 \text{Gs}$ chastotali o'zgaruvchan tok zanjiriga ketma-ket ulangan. 1) Zanjirdagi tok kuchini, 2) birinchi va ikkinchi kondensatordagi potensialning tushishini toping.

$$(1) I=4,6 \text{mA}; (2) U_1=73,4 \text{V}, U_2=146,6 \text{V}$$

76. $S=1 \text{mkF}$ sig'imli kondensator va $R=3000 \text{Om}$ aktiv qarshilikli reostat $\nu=50 \text{Gs}$ chastotali o'zgaruvchan tok zanjiriga ulangan. Reostatning induktivligi juda oz kondensator bilan reostat: 1) ketma-ket va 2) parallel ulangan bo'lsa, zanjirning to'la qarshiligini toping.

$$(Z_1=4380 \text{Om}; Z_2=2180 \text{Om})$$

77. Induktivligi $L=0,2 \text{Gn}$ bo'lgan g'altakning cho'lg'amidan $I=10 \text{A}$ tok oqmoqda. G'altak magnit maydonining energiyasi W aniqlansin.